БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 271 (8491)
НОЯБРИИН 17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Малшадые эд бараагаар гүйсэд хангая

Парти, правительствомнай һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Американ Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа советскэ хүнүүдэй урда хүндэтэй, харюусалгатай зорилго табиһан байна. Энэ хүндэтэй хэрэгые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ нэн түрүүн колхозууд болон совхозуудаймнай малшад шармайн оронхой. Манайшье республикын түрүү колхозуудта малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлгээр һайн амжалта туйлажа байһан һаалишад болон мал адуулагшад нилээд олон. Гансахан Сэлэнгын аймагта үүлтэртэ малай фермын олон һаалишад энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 3 мянгаһаа дээшэ литр һү һаагаад байна.

Мүнөө үбэлэй хүйтэн эхилбэ. Хаража байһан адуу малаа гарза хоролтодо оруулангүй, тобир тарганаар ондо оруулхын тулада бүхы хүсэ шадалаа гаргаха саг ерэбэ. Тэрээнтэй хамта колхоз болон совхозуудай фермэ дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан малшадые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар таһалдалгүйгөөр хангаха гээшэ худалдаа-наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга болоно. Ямар аймпотребсоюзай правлениин зүгһөө энэ хэрэгтэ анхарал хандуулагданаб, тэндэл малшадай эрилтэ һайнаар хангагдадаг байна. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ Хэжэнгын, Курумканай, Түнхэнэй аймпотребсоюзудай хүдэлмэрилэгшэд һайнаар хүдэлмэрилһэн байгаа. [illegible]дэ аймагуудта автолавканууд үбэлэй үедэ колхозуудай малай фермэ, гүүртэнүүдээр ходо ябажа гараа. Автолавкануудые даагшанар малшадай ямар эд бараа, эдеэ хоолой зүйл хэрэглэхэ дуратай байһыень харалсадаг, хэһэн захилнуудыень дүүргэхые оролдодог дээрэһээ малшадай дунда хүндэтэй болоһон юм. Тиихэдэ автолавкаһаа гадна, сельпо бүхэндэ саг үргэлжын нүүдэл наймаан эмхидхэгдэһэн байгаа.

Республикымнай зарим нютагуудта малшадай эрилтэ муу бэшээр хангагдаһан байгаашье һаа, олонхи аймагуудта үбэлжэлгын үедэ наймаанай хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдээ һэн. Баргажанай, Мухаршэбэрэй, Ториин болон бусад аймагуудта зарим колхозуудай холын фермын малшад үдэр бүхэндэ хэрэглэгдэдэг сай, дабһан, керосин гэхэ мэтээр дуталдадаг байгаа. Энэ ушарһаа боложо, малшад хүдэлмэреэ орхижо, колхозой центртэхи магазинда ошохо баатай болодог байна. Баргажанай аймагай Сталинай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай гүүртэнүүд тон олон газарта үбэлжэдэг. Теэд эндэхи аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд нүүдэл наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарал хандуулдаггүй. Сельпонуудайнь дэргэдэ саг үргэлжын нүүдэл наймаан ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Илангаяа Уланай сельпогой хангадаг колхозуудай малшад үбэлдөө, зундаашье эд бараагаар дуталдадаг юм.

Малай үбэлжэлгэ эхилһээр нэгэ хэды болобо. Фермэ, гүүртэ дээрэ байһан колхозниууд малаа забда сүлөөгүйгөөр харууһалжа байна. Тиимэһээ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд малшадые үргэн хэрэглэлэй элбэг, олон янзын эд бараагаар хангахын түлөө оролдохо уялгатай. Зүгөөр дайралдаһан лэ элдэб юумэ абаад гүүртэнүүдтэ ошожо, ёһо дүүргэхэ бэшэ, харин малшадай ямар эд бараа хэрэглэхэ байһаниие харалсаха хэрэгтэй. Малшадта ерэһэн наймаалагша бүхэн хүнэй хэһэн захилые дүүргэхын түлөө оролдохо ёһотой.

Үбэлэй үедэ малшад хүбэнтэй үмдэ, хүүртиг, валенка, оёмол бусад хубсаһа хэрэглэдэг байна. Тиихэдэ керосин, лампын шэл, газаа носоодог керосинна фонарь гэхэ мэтые түл абалгын үедэ ехээр хэрэглэхэ саг гарадаг. Магазинай наймаалагшад эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, малшадые тэдээгээр дутаахагүйе оролдохо байна.

Үсөөхэн хүнтэй холын гүүртэнүүдтэ наймаалагшагүй магазин нээхэ гээшэ тон шухала. Нёдондо Курумканай аймагта тиимэ олохон магазин нээгдэһэн байгаа. Гэбэшье, магазиндань хэрэгтэй эд бараан саг соогоо асарагдадаггүй һэн. Мүнөө тэдэ дутагдалнуудые дахяад дабтажа болохогүй. Аймпотребсоюзай, сельпогой правленинүүд үбэлэй үедэ малшадые эд бараагаар хангалгада онсо анхарал хандуулжа, худалдан абагшадта хүргэхэ тушаа асуудалнуудые зүбөөр, түргөөр шиидхэхэ уялгатай. Нютагуудтахи партийна, советскэ органууд энээн тушаа худалдаа наймаанай хүдэлмэришэдһөө эрилтэ хэхэ ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые бүхы советскэ хүнүүд һайшаан дэмжээд, ажал хэрэгтээ шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэжэ оробо. Тэрэ тоодо манай республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд шэнэ уялга абажа, хүдөө нютагуудай ажалшадай эрилтые һайнаар хангахын түлөө тэмсэхэ байһаниинь лабтай.

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгада харюу болгон, социалистическэ шэнэ уялгануудые абажа, ажал хүдэлмэридөө бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэе!

Зэд шудхагшадай оролдолго

ПВЗ-гэй зэд шудхалгын цех заводойнгоо түрүү цехүүдэй нэгэн юм. Эндэ паровозой бүхы зэд детальнууд анха түрүүн шудхагдадаг байна. Байгша оной түрүүшын үдэрһөө хойшо зэд шудхагшад эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, продукци үйлэдбэрилхэ һара бүриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэнэ.

Цехын хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга баталан абаа. Тэрэ уялга соо хэлэгдэһэнэй ёһоор саашадаа ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлэгдэхэ, продукциин өөрынь үнэ химдаруулагдаха ба уралан нарижуулгын дурадхалнууд олоор зохёогдохо байна. Зэд шудхагшад абаһан энэ уялгаяа бэелүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэжэ оробо. Шудхалаашан нүхэр Рузматов, шудхалаа таһалагша Г. Фетисов болон бусад халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Александр Маркелович Усовые цехын хүдэлмэришэд барандаа мэдэхэ. Энэ нүхэр үндэр бүтээсэтэ ажалаараа коллектив соогоо хүндэтэй болонхой. Тэрэнэй бүтээһэн деталь хэзээдэшье һайн шанартай байдаг юм. Үйлэдбэри дээрээ түрүү арга хэрэглэн, шудхалаагайнгаа бүхы комплексые эхинһээнь абаад адагтань хүрэтэр гансааран хэдэг болоо. Шудхагдаһан детальнуудые хэбһээнь хобхолон абаха хүдэлмэри дээрэ нүхэр Бродыч 2 хүнэй хэхэ ажалые гансааран дүүргэнэ. Иигэжэ үдэр ерэхэ бүри зэд шудхагшадай дунда ажалай түрүүшүүл улам олошоржо байна.

С. Черненко.

1958 оной түсэбөөр...

Улан-Удэ станциин автоконтрольно пунктын хүдэлмэришэд түмэрзамшадые элдэб зэр зэмсэгээр хангадаг, хуушарһанииень түргөөр заһабарилжа үгэдэг юм. Тэдэнэй үйлэдбэридэ паровоз болон вагонуудай элдэб орёо детальнуудшье дайралдадаг юм. Эндэхи заһабарилагшад Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсахадаа, жэлэйнгээ даабарие ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Пунктын хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаа. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан үдэрһөө хойшо үйлэдбэридөө шэнэ арга хэрэглэн, һара бүриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэжэ эхилээ һэн. Саашадаа хэрэглэгдэжэ боломоор детальнуудые хаянгүйгөөр, тэдэниие болохо зэргэ соонь һайнаар заһабарилжа, дахин хэрэглэхэ арга олгоо. Энэ аргын ашаар жэлэй түрүүшын 10 һара соо 120 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэһэн байна.

Тус пунктынхид абаһан тэрэ уялгаяа саг болзор соонь дүүргээ. Мүнөө тэдэнэр 1958 оной түсэбөөр хүдэлмэрилжэ эхилбэ. «СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые бүхы советскэ хүнүүд һайшаан дэмжээд, зургаадахи табанжэлэйнгээ түсэб уридшалан дүүргэхын түлөө бүри эршэмтэйгээр тэмсэжэ оробо. Энэ тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсахын түлөө мүн бидэнэршье оролдохо байнабди. Манай бригада халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэ» гэжэ бригадир Матвей Сверкунов хөөрэнэ.

И. Воробьев.

Абаһан уялгануудаа дүүргэнэбди

Манай колхозой хонинод хонин һүрэгөө саашадань олошоруулхын, үүлтэрыень һайжаруулхын, бүри ехээр нооһо хайшалхын түлөө оролдожо байна. Энээниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, абаһан хурьгадаа гарзагүйгөөр түлжүүлхэ шухала.

Үнгэрһэн жэлдэ муу бэлэдхэлтэй байһан дээрэһээ үбэлжэлгын үедэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарһан байнабди. Эхэ хонин бүриһөө хурьган абтажа шадагдаагүй, үхэл гарза болоһон юм. Юундэб гэхэдэ, шэнээр баригдаһан типовой байрамнай хүйтэн байшоо. Кошарно-базова аргаар хурьга түлжүүлхэ дүршэлые зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүйбди.

Нёдондонойнгоо алдуу дутууе хараадаа абажа, үбэлэй хурьга гарзагүйгөөр абажа түлжүүлхын түлөө бэлэдхэл һайнаар хэжэ байнабди. 1264 толгой эхэ хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Хурьгалха хонидые хуряагдаһан тарянай поли дээрэ адуулнабди.

Типовой проектын ёһоор баригдаһан хонинoй байранууд нютагай эрхэ байдалда тааруулан һэльбэн заһагдажа байна. Нарай хурьгадай эхэнүүдтэйгээ хамта байха байрануудта потолок хэгдэжэ байна. Мүнөө 6 хүнһөө бүридэһэн барилгын бригада байрануудые заһана.

Малай байрануудай барилгын проект зохёодог республикын проектнэ организацинууд нютагай эрхэ байдалые хараадаа абаха ёһотой. Юуб гэхэдэ, типовой проектын ёһоор баригдаһан зарим байрануудые дахин задалжа һэльбэхэдэ гаргашань хоёр дахин шахуу ехэ болоно.

Урда жэлнүүдтэй сасуулхада үбһэ тэжээл ехээр бэлдэгдээ. Эхэ хонин бүридэ 1,5 центнер эрхим шанартай силос дарагдаа.

Үбэлэй сагта хонин ажал дээрэ хүдэлхэ хүнүүд томилогдоо. Ажал хэрэгтээ дуратай, дүй дүршэлтэй хүнүүд томилогдонхой. 120 эхэ хонидто нэгэ нэгэ сакманщик байха. Абтаһан хурьгадые эхэтэйнь сугтань байлган түлжүүлхэбди.

Һаяхан үнгэрһэн хонинодой суглаанда манай хонинод 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха уялга абанхай. Абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ арга боломжо манда хүсэд бии. Тэрэнээ бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа хайралхагүйбди.

Даша Будажапов, Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи ОТФ-е даагша.

Түсэбһөө гадуур 3 миллион...

Республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд худалдан абагшадай эрилтые һайнаар хангахын түлөө тэмсэжэ, эд бараа наймаалха гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Байгша оной үнгэрһэн 10 һара соо түсэбһөө гадуур 3 миллион 300 мянган түхэригэй эд бараан республикымнай ажалшадта худалдагдаба.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Бичурын аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд түрүүлжэ гараа. Тус аймпотребсоюзайхид гансахан октябрь һара соо эд бараа наймаалха түсэбөө 137 процент хүрэтэр дүүргээ. Мүнөө республикымнай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгада харюу болгон, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ социалистическэ уялгануудые баталан абажа байна.

Д. Колмаков.

Ниитынгээ ажахые хүгжөөхэбди

Октябриин революциин 40 жэлэй ойн баярта болоһон СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые, СССР-эй Верховно Соведэй СССР-эй арадуудта хандаһан Хандалгые уншахада манай ажабайдалда болоһон танигдашагүй ехэ хубилалтанууд бүришье эли тодоор харагдана, сэдьхэл зүрхэ баясуулна. Манайшье эндэ тон ехэ хубилалта болоо, шэнэ байдал һалбараа.

Дэрэстэйн талын тэг дунда табан хушуу малаар олон «Коммунизм» колхоз оршодог. Тус колхоз мүнөө үедэ 23300 гаран хонитой, 1700 эбэртэ бодо малтай, 592 моригой, 132 гахайтай, 1100 шубуутай юм.

Һүүлэй үедэ парти, правительствын анхарал оролдолгын ашаар колхозой ниитын ажахы эрид түргэн хүгжэжэ, колхознигуудай ажаһуудал улам һаруул һайхан, баян дэлгэр боложо байна. Жэшээлхэдэ, гансахан һүүлэй 3 жэлэй туршада колхозой олзо доход 3 дахин дээшэлжэ, нёдондо 2 миллион 115 мянган түхэриг болобо. Харин тиихэдэ энэ жэлэй 9 һарын туршада 2 миллион 372 мянган түхэриг олзо доход абтаа. Теэд энэмнай үшөө бага байна.

«Хүндэтэ нүхэд, ханинар, манай ороной ажалшад! Мүнөө гараад байһан табадахи арбан жэлдээ Совет гүрэмнай социалистическэ Эхэ ороноо бүри ехээр һалбаруулан хүгжөөг! Бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ шэнэ амжалтануудые туйлая!» гэһэн үгэнүүд СССР-эй Верховно Соведэй уряал соо бэшэгдэнхэй. Энэ гайхамшаг уряае манай колхозойхид халуунаар дэмжэнэ. Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө колхознигууд шармайн оролдожо байна.

Ниитын ажахын хүгжэхэтэй хамта, колхознигуудай ажабайдал культурна, баян болоно. Мүнөөнэй Дэрэстэйн дунда болон долоон жэлэй хоёр һургуули хүдэлдэг. Эдэ һургуулинуудта 600 гаран үхибүүд һуралсажа, 45 багшанар ажаллана. Тэрэнһээ гадна, Дэрэстэйн сельсоведтэ Культурын 1 байшан, 2 клуб, хүдөөгэй 3, профсоюзай 1 библиотекэ, хүдөөгэй больница, 2 амбулатори, 4 магазин, хүүгэдэй сад гэхэ мэтэ культурна ажаһуудалай эмхи зургаанууд хүдэлмэрилнэ.

Жэл ерэхэ бүри колхозой тосхондо шэнэ гэрнүүд бодоно. Гансахан һүүлэй 3—4 жэлэй туршада 112 шэнэ гэр баригдаа. Гэр бүхэндэ Ильичын лампочка һаруул гэрэлээ яларуулна, радио дуугарна.

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгада харюу болгон колхозойнгоо ниитын ажахын бүхы һалбаринуудые улам саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ манай колхозойхид шармайн оролсоно.

Д. Жигмытов, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой «Дэрэстэйн үнэн» гэжэ олон тиражтай газетын редактор.

Модоной комбинадта

Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэд Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ туйлаһан амжалтаяа бүри арьбадхахын зорилгоор шухала хэмжээнүүдые абажа байна. Илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд уралан нарижуулгын дурадхалнуудые зохёожо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга олгоно.

Комбинадай хүдэлмэришэд үнгэрһэн арба һара соо вагонуудта модо ашаалха түсэбөө 120 процент дүүргэһэн байна. Тиигэжэ ороноймнай шэнэ барилгануудта хэдэн мянган кубометр модон даалгабариһаа гадуур эльгээгдээ. Комбинадай хүдэлмэришэд түмэр замай транспортда хэрэгтэй шпала хюрөөдэхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Мүнөө тус комбинадайхид СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгада харюу болгон, социалистическэ мүрысөөндэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсажа оробо. Жап Цыденовэй хүтэлбэрилдэг участогайхид комбинадай коллективэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хэдэн һарада удаагаар түрүүлжэ ябана. Энэ участогай хүдэлмэришэд вагонуудта модо ашаалха һара бүриингөө даалгабарие 130 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Хүдэлмэришэд Н. Касьянов, Л. Тютрин, Н. Чегорян болон бусад ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһанайнгаа түлөө комбинадайнгаа Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэһэн байна.

Г. Галсанов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын сэмбын фабрикын нэхэлгын цехын начальник нүхэр Шаганов цехынгээ хүдэлмэришэдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые уншажа байна. **Л. Хайдуровай** фото.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар нүхэр Ч. Г. Гениновые шагнаха тухай

Түрэһэнһөө хойшо 50 наһа гүйсэһэнтэйнь, творческо ажал-ябуулгынь 25 жэлтэй дашарамдуулан, РСФСР-эй арадай артист, БМАССР-эй габьяата артист Генинов Чойжонима Гениновичые Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Д. ЦЫРЕМПИЛОН.**

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **В. ОСТРОВСКАЯ.**

Улан-Удэ город, СоведүүдэйБайшан.
1957 оной ноябриин 12.

Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэгшэ хэмэл одонуудай ябадал тухай

Дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэгшэ хоёрдохи хэмэл одон ноябриин 16-най үглөөнэй 6 часта бүмбэрсэг дэлхэйе 180 дахинаа тойробо.

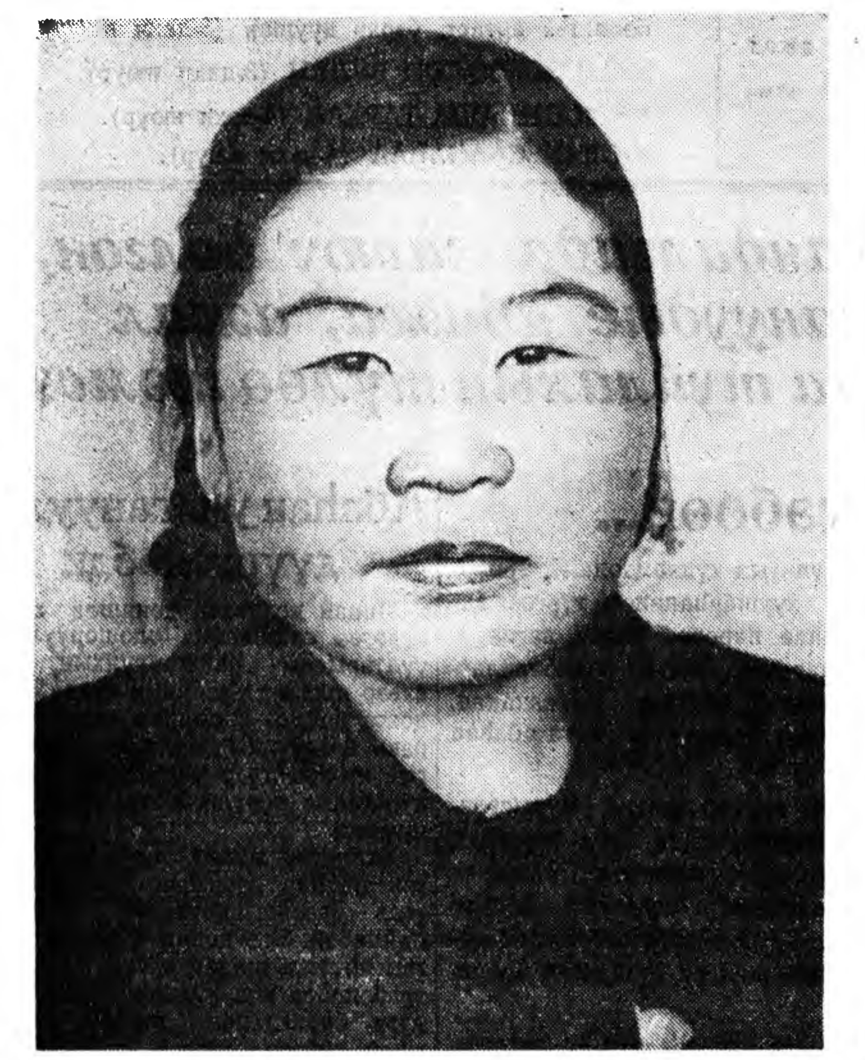
Харин тиихэдэ түрүүшээр табигдаһан одониинь бүмбэрсэг дэлхэйе 637 дахин, тэрэниие абажа гараһан ракетэ—641 дахин тойроо.

Хоёрдохёо табигдаһан хэмэл одые үүлэгүй сэлмэг үдэр наранай гарахын урда тээ хойто широтагай 60 градусһаа 65 градус хүрэтэр, наранай ороһоной һүүлээр урда широтагай 28 градусһаа 63 градус хүрэтэр ямаршье прибор хэрэглэнгүйгөөр хаража болохо юм.

Түрүүшээр табигдаһан хэмэл одоной ракетые наранай ороһоной һүүлээр хойто широтагай 60 градусһаа 65 градус хүрэтэр, наранай гарахын урда тээ урда широтагай 48 градусһаа 63 градус хүрэтэр хаража болохо. (ТАСС).

НҮХЭД ҺААЛИШАД! Үнеэдэйнгээ һү шэмые нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр дахин дээшэлүүлхын тула шармайн оролдоё!

☆ ☆

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Зоя Данзанова һү һаалгые эрид дээшэлүүлхын тула эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Үнгэрэгшэ арбан һарын туршада нүхэр Данзанова үүлтэртэ үнеэн бүриһөө 3289 литр һү һаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Зоя Данзанова. **Ф. Моренецын** фото.

Үнеэн бүриһөө 3000 литр һү һаахаб

(Һаалишан Намжилма Сампиловагай хөөрөөнһөө)

Яруунын аймагай «Победа» колхозой һаалишан болоһоор хорёод шахуу жэл болооб.

Урда урдын жэлнүүдтэ мүнөөнэйхидэ орходоо манай колхоз һү тон багаар абадаг байгаа гээшэ. Юундэб гэхэдэ, үнеэдэй эгээл һү ехээр гарадаг үедэнь, хүхэ ногооноор бэлшээри руунь тэдэнээ миил туужархидаг, адуулгынь мүртэй эмхидхэдэггүй байгаа.

Мүнөө зоотехническэ заабари нягтаар сахин, түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, үнеэдээ адуулдаг, эдеэлүүлдэг, һаадагшье болообди.

Зунай сагта үнеэдэй бэлшээри зүбөөр эмхидхэжэ, бэлшээриингээ газар тусгаар хубинууд болгожо таһалаад, тэдэнээ һэлгүүлжэ байгаад адуулхада һайн. Эдеэлсэ һайнтай газарнуудаар үнеэдые тогтоожо, ябуултуулангүй эдеэлүүлхэдэ зохисотой. Зундаа уһандаа дүтэ газарые харалсажа, үдэшэ, үглөөнэй һэрюундэ адуулдаг байнабди.

Тиигэжэ ногооной үедэ һайнаар адуулагдаһан үнеэд һүтэйшье, бухэли жэл соогоо тобир тарганшье байдаг. Мүн үбэлжэлгые хүсэ шадал һайнтайгаар үнгэргэдэг. Гадна томо, бэе һайнтай тугал гаргадаг бшуу.

Бидэ үнеэдэй ногоо эдихэ үедэшье тусхай рацион табяад, концентрированнэ тэжээл гараһан һүнэйнь зэргээр эдеэлүүлдэг болообди.

Урдань һаамхай үнеэдтэ үбһэ, тэжээл ходол дутадаг байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз һайн шанартай үбһэ болон бусад шэмэтэ тэжээл, талха тарянай зүйл, концентрат элбэг ехээр бэлдэжэ, үнеэдтээ эдюулдэг болоо. Тиихэдээ үнеэн бүхэнэй онсо илгаае хаража, ямар тэжээлдэ дуратайеынь тодорхойлжо эдеэлүүлхэдэ һайн шэнги агша. Зарим үнеэдтэ талха таряа эдюулхэдэ хубхай таргалаад лэ һү ородоггүй. Энэ ушарта тэдээндэ ондоо тэжээл үгэдэгби.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тугалнуудаа эхэһээнь һалгаажа, түлжүүлдэг болонхойбди.

Үнеэдэй абари зан һайса мэдээд, тэдээндэ зохидоор хандаад байбал, һүеэ табисатай байдаг бшуу. Үнеэдые ходо сэбэрлэжэ, угаажа, байрыень арилгажа байхада һайн.

Олон жэлдэ һаалишанаар ябажа олоһон дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэхые, түрүү һаалишадай дүршэлые халан абахые оролдогшоб.

Би өөрөө энэ жэлэй 10 һарын туршада дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 2475 литр һү һаагааб. Жэлэй эсэс болотор үнеэн бүриһөө үшөө 500-гаад литр һү һааха уялга абанхайб.

☆ ☆

Үнеэдые һү үгэсыень хаража эдеэлүүлнэбди

Һүүлэй хэды жэлэй туршада Бурят-Монголой һуралсалай-туршалгын ажахын үүлтэртэ малай фермынхид һү ехээр һаадаг болохын, малайгаа үүлтэр улам һайжаруулхын түлөө горьтой хүдэлмэри хээ.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда гансахан үбһэ эдюулээд үнеэдые һүтэй болгохо бэшэ, харин элдэб янзын шэмэтэ, концентрированнэ, минеральна тэжээлнүүдые һайса холижо, амтаруулжа байгаад эдюулхэдэ үнеэд хараа байса һүтэй болодог гэжэ һаалишан бүхэн мэдэнэ.

Ногооной үедэ үнеэдтээ шэмэтэ тэжээл, концентрат нэмэжэ эдюулээд, адуулга бэлшэлгыень зүбөөр эмхидхэжэ шадаад байхадаа, манай фермын һаалишад һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлдэг юм.

Үнеэдэй бэлшээриин үедэ ногоон конвейерһээ гадна, талха тариянай зүйл, пивын бардаа, минеральна тэжээл гараһан һүнэйнь зэргээр үнеэдтээ эдюулдэгбди.

Үбэлдөөшье, уяанда байдаг болоходонь, үнеэдтэ тус тустань тусгаар табигдаһан нормоор тэжээл үгтэдэг байха юм. Һү багые гарадаг, һүеэ саашадаа нэмээдэггүй үнеэдтэ үлүү ехэ тэжээл үгтэдэггүй гээшэ.

Бидэ үнеэдээ үдэрэй гурба, зарим һүтэй үнеэдые зундаа үдэрэй дүрбэ дахин һаадаг заншалтайбди. Манай һаалишад үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгэ, һаалгые зоотехническэ заабариин ёһоор эмхидхэдэг. Мүн оронойнгоо түрүү һаалишадай дүй дүршэлые ажалдаа зоримгойгоор нэбтэрүүлхые хүсэдэгбди.

Байгша оной 10 һарын туршада дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 5192 литр һүн һаагдаа. Зарим түрүү һаалишаднай, жэшээлхэдэ, В. Усова, А. Ахминеева гэгшэд тус тустаа үнеэн бүриһөө 5232—5365 литр һү һааһан байха юм. Үнеэдээ жэл бүри һайн үүлтэрэй, залуу малаар һэльбэжэ байха шухала. Жэшээнь, «Иволга» гэжэ сүүдхэдээ 44 литр хүрэтэр һү гарадаг үнеэнһээ гараһан «Рекордистка» гэжэ залуу үнеэн жэлдээ 6434 литр һү, сүүдхэдээ 37 литр һү үгэдэг. Иимэ һайн үүлтэрэй, һүтэй залуу үнеэдые олошоруулхые оролдодогбди.

Мүн түл абалгадаа, залуу мал зүбөөр, һайнаар түлжүүлхэ хэрэгтэ манай фермынхид ехэхэн анхарал хандуулдаг.

Һайн байрада, зүбөөр харууһалагдажа байһан тугалнууд өөдэргэ, түргэн ехэ болосотой, элдэб үбшөөр үбдэдэггүй бшуу. Тугалшан нүхэр Астраханцева энэ жэлдэ 82 тугал харахадаа, дунда зэргээр сүүдхын 837 граммаар шэгнүүрынь нэмээгээ.

Фермэ дээрэхи ажал ехэтэй бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Малай тэжээл буйлуулга, зөөлгэ машинын хүсөөр хэгдэнэ. Үнеэдэй байра соонь автоуһалуури тодхогдонхой. Мүн үнеэд механизированнэ аргаар һаагдадаг байна.

Мүнөө фермын малшад үбэлжэлгэдэ һайн бэлэдхэлтэй оронхой. Малай бүхы байранууд саг соогоо заһабарилагдажа, сэбэрлэгдэжэ, үни бэлэн болгогдоһон байгаа. Бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр фермын газаа асарагданхай юм.

Саашадаа хүдөө ажахыда хүдэлхэ залуу мэргэжэлтэдтэ зоотехническэ түрүү арга методүүдые, малые зүбөөр эдеэлүүлгэ, харууһалгые бодото дээрэнь харуулха зорилготойбди. Энэ хүндэтэ үүргэеэ бэелүүлэн, 1958 ондо бүри ехээр амжалта туйлажа, ажахыгаа улам бүри жэшээтэ һайн болгохын түлөө фермынхиднай эршэмтэйгээр ажаллана.

Г. Тарасов, зоотехник.

Малайнгаа ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхын түлөө

Тарбагатайн аймагай «Искра» колхозой гэшүүд байгша оной үнгэрһэн 10 һарын туршада ажалдаа горьтой амжалта туйлаа.

Энэ колхозой малшад урдынхида орходоо улам эршэ зоригтойгоор ажаллана. Малаа һайнаар харууһалжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй, too толгойень олошоруулһанай ашаар колхоз гүрэндөө һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 3 дахин үлүүлэн дүүргэнхэй. Мяха, нооһо, үндэгэ тушааха, худалдаха түсэбөө мүн лэ нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ холо урид дүүргэһэн байна.

Үнгэрһэн 10 һарын туршада нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ, һү һаалга горьтойгоор дээшэлээ. Тиигэжэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1480 литр һүн һаагдаа. Зарим түрүү һаалишад — Лида Пичугина, Елена Баранова, Агафья Антонова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1700—1800 литр һү һааһан байха юм.

Үбэлжэлгые зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, too толгойень олошоруулха хэрэгтэ ехэ удхашанартай байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ «Искра» колхозой малшад үбэлжэлгэдэ эртээнһээ бэлдэһэн байгаа. Малынь һайн типовой байрануудаар дүүрэн хангагданхай. Үбһэн, солоомо, зелёнко болон бусад тэжээл малай үбэлжэхэ газарта асарагдаа.

Бүхы малынь гүүртэ, отаранууд болгогдожо илгагданхай, тэдэниие харууһалха хүнүүд томилогдонхой.

Мүнөө һаамхай үнеэдынь үбэлэйнгөө байрада оруулагдажа, зелёнко, турнепс гэхэ мэтэ нэмэлтэ тэжээл нормын ёһоор эдидэг болоо. Тиигэжэ октябрь һарынхида орходоо һү һаалга эндэ һураггүй дээшэлээ.

Колхозой зарим гүүртэдэ үнеэд тугаллажа эхилэнхэй. Ноябриин тэнгэһээ хойшо хонид хурьгалжа захалхань.

Мүнөө колхозой малшад түл абалгые эрхим һайнаар үнгэргэхын тулада бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна.

П. Кулаковский,
Ехэ-Куналейн МТС-эй главна зоотехник.

Түрэл орон доторнай

Москва. Агууехэ Октябриин социалистическа революциин 40 жэлэй ойн урда тээ оронойманай түб хотодо шэнэ үйлсэ—Шэнэ-Арбат гэжэ магистральна гол үйлсэ ашаглалгада оруулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шэнэ-Арбатын хүүргэ багта энэ үйлсын нэгэ участок харуулагдана. **ТАСС-эй фотохронико.**

☆ ☆

Артиллериин Үдэрэй урда тээ

КИЕВ, ноябриин 15. (ТАСС). Украинын түб хотын ажалшад артиллериин Үдэрые тэмдэглэхэеэ бэлэдхэнэ. Городой эмхи зургаанuудта, һуралсалай газарнуудта артиллеристнүүдтэй—Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадтай ажалшадай уулзалганууд болоно. Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүү байлдаанууд тухайгаа, артиллеристнүүдэй баатаршалганууд тухай взводой командир ябаһан, мүнөө цехын мастер нүхэр Журавский, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсагша, мүнөө түрүү цехын начальник нүхэр Левинский болон бусад «Ленинская кузница» гэжэ заводто сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Киевтэ офицернүүдэй округой байшан соо эмхидхэгдэһэн «Советскэ артиллеристнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын байлдаануудта» гэһэн фотовыставкые хүнүүд ехэ һонирхожо хараба.

Советскэ артиллеристнүүдэй һайндэрэй хүндэлэлдэ заводуудай Культурын байшангуудта, клу[бууд]та вечернүүд, концертнүү[д], сэрэгшэдтэй ажалшадай уулзалганууд боложо байна.

***

ЛЕНИНГРАД, ноябриин [...] (ТАСС). Мүнөө предприяти[...], эмхи зургаанууд болон һуралсал[ай] газарнуудта мянга гаран агитат[ор] —советскэ армиин офицернүү[д], армиһаа табигдаһан сэрэгш[эд] артиллериин Үдэртэ зорюула[г]даһан лекци, элидхэлнүүдые унш[а]на. Заводуудта: металлическэ, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ «Электросила», «Красный треугольник» гэжэ заводууд болон бусад предприятинуудта ДОСААФ-ай эдэбхитэд «Артиллериин Үдэр — бүгэдэ арадай һайндэр», «Советскэ артиллери Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда» гэһэн темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Советскэ сэрэгүүдэй Сталинград шадар хэһэн добтолгын 15 жэлэй ойд[о]

ЛЕНИНГРАД, ноябриин 17. (ТАСС). Сталинград шадар советскэ сэрэгүүдэй илалтатайгаар добтолжо захалһан үдэрһөө хойшо ноябриин 19-дэ 15 жэл гүйсэхэнь.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалта түгэсөөр дүүрэхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэһэн энэ добтолго тухай һонирхолтой, үнэтэ олон зүйлнүүд Ленинградай артиллериин түүхын музей соо хадагалаатай байдаг юм.

Сталинград шадарай тулалдаанда зорюулагдаһан экспозицида энэ мартагдашагүй үдэрнүүдэй нэгэндэ гвардиин улаанармеец И. М. Каплунов тухай шэнэ материалнууд нэмээгдэб[э]. Танк буудадаг байһан энэ сэрэгш[э]дэ наһа бараһанайнь һүүлээр Советскэ Союзай Геройн нэрэ олгогдоһон юм. Сталинградые ха[м]гаалалсажа байха зуураа, Каплунов табан танк буудажа зогсооһо[н] байна. Тиигээд хүндөөр шархатажа хүлэйнгөө таһаршоод байгаашье һаань, хатуу зоригтой сэрэгшэ бу[у]дажал байгаа. Шархатаад үшөө [...] танк дэлбэ буудаһан байна. Һүүлээрнь гарайнгаа таһаршахада шу[...] һаяа адхаһаар юһэдэхи танкын доронь гранататай хэбтэжэ, баатарай үхэлөөр үхэһэн байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

Чехословакиин Республикын Президент Антонин Запотоцкиин хүдөөлүүлэгдэхэ үдэрые—ноябриин 18-най үдэрые шаналалай үдэр болгохо гэжэ соносхоод, энэ үдэр шаналалай тугуудые үлгэхэ гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтообо.

Антонин Запотоцкиие хүдөөлүүлгэндэ байлсахаяа СССР-эй, Польшын, ГДР-гэй правительственна делегаци Москваһаа Прага мордобо

Чехословакиин Республикын Президент Антонин Запотоцкиие хүдөөлүүлгэндэ байлсахаяа СССР-эй правительственна делегаци ноябриин 15-най үдэшэ Москваһаа тусхай поездоор Прага мордобо.

Делегациин гэшүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн К. Е. Ворошилов, КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн Н. Г. Игнатов, Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев, Украинска ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат Д. С. Коротченко, СССР-һээ Чехословакиин Республикада байдаг Элшэн сайд И. Т. Гришин гэгшэд оролсоно.

Мүн тэдээнтэй нэгэ сагта Польско Арадай Республикын правительственна делегаци, Германска Демократическа Республикын правительственна делегаци Прага мордоо. Тэрэшэлэн Чехословакиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг Элшэн сайд Я. Вошаглик Прага мордобо.

Белорусска вокзал дээрэ Советскэ Союзай, Польшын, Германска Демократическа Республикын правительственна делегацинуудые нүхэд Н. И. Беляев, Н. А. Булганин, Е. А. Фурцева, А. Н. Косыгин болон бусад үдэшөө.

(ТАСС).

СОВЕТСКЭ АРТИЛЛЕРИИН ҮДЭРТЭ

Анхандаа артиллерист, мүнөө цехые даагша

— Саһан орохо, хиибараан болохонь гээшэ гү: шархатаһан хүлни яһаараа янгинажа, амар заяа үзүүлхэеэ болёод байнал.

—Яһан дайралдаһан байгаа гү?

—Тиимэ даа, фашистнуудай хорон... Антроп Павлович, тамнай баһал бомбын тэһэрдэһэндэ хүртэһэн аабзэттаа?

—Халта хүлтэ бүдүүн мяхаар дайраһаншье байха.

—Ямар сэрэгтэ ябаһамта?

—Артиллери...

—Аа, манай алдарта артиллеридэ ябаһамтаа? Манайш үхэр буунууд дайсадта баһал үгэгшэл юм һэн даа, дэмы юу хэлэхэб.

— Ехэ халибай үхэр буугаар үлеэлгэжэ байхадашни баһал урматай даа... Нэгэтэ Смоленск город шадар буудалдаһанаа мартагшагүйб,—гэжэ Антроп Павлович нам һүүн хөөрэжэ захалшана.

Иигэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадаһан хоёр хүн һая Улан-Удын модоной заводой цехүүдэй нэгэн соо хөөрэлдэжэ байба. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ артиллеристээр ябажа, шэн габьяатайгаар, эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһанайнгаа түлөө хэдэн орден, медальнуудта хүртэһэн, мүнөө заводой хюрөөдэгдөөд бэлэн болоһон модые ябталжа, вагонуудта ашажа байдаг цехын начальник Антроп Павлович Гусляков яажа дайлалдаһан тухайгаа хөөрэбэ.

—1943 оной август һарада Смоленск шадар айхабтар ехэ тулалдаан болоһон юм,—гэжэ саашань үргэлжэлүүлнэ:—Манай артиллериин дивизи—Верховно Главнакомандалагшын сэхэ захиралта доро байдаг 21-дэхи артиллериин дивизи тэрэ байлдаанда хабаадалсааһэн. Августын 13-най һүни Уткино гэжэ тосхоной хажууда манай үхэр буунуудай эгсэ хоёр час соо нэерһэнэй һүүлээр ябган сэрэгшэднай добтолжо, дайсадай траншейнүүд, окопонууд руу ороходонь бэхилһэн, бүхэлһэн дзот, блиндажуудынь газартаяа нэгэ болгогдошоһон байгаа һэн гэлсэдэг. Манай буудалдаһанай һүүлээр, сэрэгүүднай добтолоод, 3 километр шахуу газарта нэгэншье һомо һүргэнгүйгөөр саашаа нэбтэрэн орожо, тэрэ тосхоноор фронт һэтэлэгдэһэн байгаа.

Тиигээд саашадаа Витебск шадар, Прибалтикада хэдэн удаа тулалдаһан тухайгаа нүхэр Гусляков һанан һанан хөөрэбэ. Дайнай дүүрэхын урда тээ Прибалтикын Либава гэжэ город шадар бүһэлэгдэжэ, «мэшээг» соо оруулагдаһан дайсанай 33 дивизиие үй бута сохижо, плендэ абалганда хабаадалсаһан байгаа.

—Манайш артиллери үнгэрэгшэ дайнда ехэл суурхуулһан юм. Хоёр зуун гурбан миллиметр, зуун табин хоёр, зуун хорин хоёр миллиметр халибтай айхабтар томо буунуудһаа гадна, танкнуудые буудадаг хэдэн бага үхэр буунууд байдаг һэн. Мүнөөш үшөө хэдэн янзын шэнэ шэнэ үхэр буунууд бии болоо юм аабза. Би зуун хорин хоёр миллиметр халибтай үхэр бууда ябагша һэм. Баһал һүртэй буу даа,—гэжэ Антроп Павлович хөөрэнэ.

Нүхэр Гусляков 1943 оной август һараһаа эхилээд, дайнай дүүрэтэр, 1945 оной майн 9 болотор фронт дээрэ шэн зоригтойгоор дайлалдажа ябаһан байгаа. Хэдэн дахин баатаршалгануудые харуулһанай, онобшотой мэргэнээр буудалдаһанай түлөө Улаан Одоной, Алдар солын орденуудаар, «Шэн габьяагай түлөө» болон бусад медальнуудаар шагнагдаһан юм.

Хайшан гэжэ Улаан Одоной ордендо хүртэһэн тухайгаа Антроп Павлович хөөрэбэ. Манай танкнуудай добтолходо Антроп Павловичтай суг дайлалдажа ябаһан хүбүүд үхэр буугаараа шадамар бэрхээр, эрэлхэг зоригтойгоор буудалдажа, хүсэтэ танкнуудай харгые сэбэрлэһэн байгаа. Энэ тулалдаанда мэргэн буудалга, баатаршалга харуулһанайнгаа түлөө артиллерист Антроп Павлович Гусляков нэгэдэхи Улаан тугта танково корпусой командирай гарһаа Улаан Одоной орден абаһан байха юм.

Удаан үргэлжэлһэн, хэдэн мянга, миллион хүнүүдэй ами наһые алдуулһан шуһата дайе хүн зон хэзээшье мартахагүй. Үхэл соогуур ябажа, Эхэ ороноо, эрхэ сүлөөгөө, гэр бүлэнэрөө хамгаалдаг һэмди. Энэ үнгэрөөшэ дайнда манай артиллериин хүртэһэн алдар суу хэзээдэшье мартагдахагүй, — гэжэ Антроп Павлович хэлэнэ.

Дайнай дүүрэһэнэй һүүлдэ үбсүүгээ орден медальнуудаар шэмэглэһэн залуу артиллерист Антроп Гусляков түрэл нютагтаа ерэжэ, урдань хүдэлжэ байһан заводтоо—Улан-Удын модоной заводто ажаллажа захалһан байгаа. Элдэб хүдэлмэридэ ябажа, эрхим ажалай жэшээ, эмхидхэхы шадабари харуулхадань заводой директор нүхэр Гусляковые 1947 ондо цехые даагша болгоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Антроп Павлович энэ ажалдаа таһалгаряагүй ябажа, цехээ түрүү зэргэдэ гаргаа. Эдэ жэлнүүдтэ мүн модоной заводшье республика дотороо түрүү предприятинуудай нэгэн болоһон байна. Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ республикын предприятинуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ модоной заводой түрүүлжэ гарахада, нүхэр Гусляковой даадаг цехынхид баһал даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргэжэ, һайндэрые угтаа.

—Арбан долоотойдоо манай заводто анха түрүүн ерэжэ хүдэлөөд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа баатаршалгануудые, эрэлхэг зориг харуулһан, дайнһаа бусажа ерээд, эрхимээр ажаллажа юрын хүдэлмэришэнһөө цехые даагша хүрэтэрөө ургаһан манай эгээл хүндэтэй хүмнай гээшэ,—гэжэ заводой кадрнуудай начальник Сергей Рандин нүхэр Гусляков тухай хөөрэнэ.

Энэ үдэр Антроп Павлович артиллеристнуудтайгаа, бүхы сэрэгшэдтэй, бүхы совет арадтаяа хамта советскэ артиллериин Үдэрые һайндэрлэхэнь.

Д. Цыренжапов.

БЭЛИГТЭЙ АРТИСТ, БЭРХЭ ДУУШАН

РСФСР-эй арадай артист, БМАССР-эй габьяата артист Чойжонима Генинович Гениновэй түрэһэнһөө хойшо 50 жэл гүйсэһэнтэйнь, творческо ажал-ябуулгынь 25 жэлтэй дашарамдуулан, хүндэтэ юбиляраа халуунаар амаршалая, саашадаашье хонгёо һайханаар дуулахыень, бэлиг түгэлдэрөөр наадахыень хүсэе!

Олондо хүндэтэй дуушан

РСФСР-эй арадай артист Чойжонима Гениновэй концерт үглөө эшэ болохо» гэжэ Улан-Удын радиогоор соносхогдоходонь, хүн зон ехэ ханангяар угтажа, тэрэ дуунуудые ехээр хүлеэдэг гээшэ.

Эдэншьегүй, бултанда мэдээжэ зохёоһон хоолойгоороо Чойжонима Генинович:

Арааараа татамал телефоноороо
Аймагай центрые дуудахам ха.
Арбаадхан сонхотой кабинет
соогоо
Айдарни һуугаа һаа харюу-
саарай...

гэжэ дуугаа ирагуу һайханаар, эгнажа байһан зоной зүрхэндэ хүсэөөр татажа эхилдэг. Артистын һэн дуу дуулабашье, концертын зүүлээр шагнагшад ехэтэ баясан, «Тэрэ зон дуу дуулаа һаань, бүри һайн байгаа даа» гэлдэдэг юм.

Нүхэр Генинов дуу бэшэдэг хүн гэжэ мүн лэ алдаршанхай. Үнэхөөрөөшье, намарай һайхан сагта долгилжо байгаа шэниисын таряа хадажа ябаһан хүбүүд, басагад:

Арюухан харгыдаа
оруулжархёод,
Адлихан табиял машинаараа.
Алтанхан таряагаа
хуряажархёод,
Артельдээ бусаял барандаа...

—гэжэ Чойжонима Гениновичын зохёоһон дууе дуулалдадаг бшуу.

Нүхэр Генинов хүдөөгөөр ябахадаа олон зүжэгэй рольнуудые наадахаһаа гадна, хуур, лимбын хүгжэмөөр үдэшэгдэһэн һайн һайхан дуунуудые дуулажа, хүн зоной сэдьхэлые ханаадаг байна.

Д. Дугаров, Кяхтын культурно-гэгээрэлэй һургуулиин багша.

Арадтаа суутай артист

РСФСР-эй арадай, БМАССР-эй габьяата артист Чойжонима Генинович Гениновэй түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь, 25 жэлдэ таһалгагүй ажаллажа, уран мэргэн бэлигээ улад зондоо зорюулһантайнь дашарамдуулан, мүнөө республикын ажалшад юбиляраа ёһолон хүндэлжэ байна.

Чойжонима Гениновичые городһоошье, хүдөө нютагайшье зон хүндэтэйгөөр угтадаг. Жэшээлхэдэ, Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэгтэ тэнэг мохоошье һаа, хомхой хобдог сэдьхэлтэй баян Һорниин ролиие үнэншэмэ бэрхээр наадажа, харагшадые ехээр баясуулдаг гээшэ. Илангаяа колхозой сценэ дээрэ наадахадань, хүгшэн залуугүй дуугай болоод, ехэтэ һайхашаажа харадаг юм.

Ц. Доржиев, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

* *

Ч. ГЕНИНОВ

Тон буруу

(Нэгэ үзэгдэлтэй пьесэһээ абтаба)

Хабаадаха нюурнууд:

1. **Базар**—Колхозой полевой бригадир.
2. **Сэсэг Цыбигтаровна**—Тэрэнэй һамган, һургуулиин багша.
3. **Тагар**—Клубые даагша.
4. **Хорло**—Колхозой түрүүлэгшэ.

Базар. «Культура тооногүйш, культура тооногүй» гэжэ байжа хүниие бү боһогтыл даа, ходо.

Сэсэг. Юун боһолгон байгаа юм. Культурна ажал болоходо хүзүүншни хүшэлдэдэг бэшэ аал.

Базар. Хүшэлдэдэггүй, нугархай болгыт даа.

Сэсэг. Үшөө колхозой бригадир.

Базар. Бидэшни колхознигууд—хартаабха, үгэрсөөрөө тэжээгүүжэбди. Таанад, «сагаан гартан»,—культураараа гэгээрүүлыт даа.

Сэсэг. Колхознигууд культурагүй байха юм гэжэ хэн хэлээ юм? Культурагүйгөөр коммунизм байгуулха гэжэ хаана байгаа юм? Культурагүй ажалай ашань тоншье бага, хуурай элһэн дээрэ таряа тариһантай адли гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Базар. Дан ехээр этигэжэ ябаһаар лэ гэнэдэбэ ха юмбиб даа. Дан сэхэ һанаатай ябаха гээшэмнай һайнда хүрэхэгүй юм байна.

Сэсэг. Намһаа хюмһанайш харын зэргэ муу юумэ олохогүйш. Ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр хии талаар хүндэ муу һанаархаха юумэншни юун гээшэб? Культурагүйшни энэ гаража байна.

Базар. Намда ехэ хүйтэрөөш, гэр соохи юумэндээ һүзэггүй болоош, минии хэлэһэн юумые оройдоошье хэрэгсээхээ болёош...

Сэсэг. Базар, хаана, хэзээ...

Базар. Байз гэнэм! Тэрэ Тагартай үдэр һүнигүй дахасалдаад лэ, репетицэ гэлдээд ябадагытнай хүн бүхэн мэдэхэ болонхой. Намайе ерэхэ гэжэ һанаагүй байтартнай орежо ерээ гүб? Ерэхэ гэжэ һанаан заяандаашье оруулаагүй бүдүүн юумэ гэр гэхи байгаа ха юм. Танай тэрэ Дон-Жуан!...

Сэсэг. Ээ, баарһан даа... (энеэнэ). Яажа тиигэжэ һананаш даа.

Базар. Балаалжа шал худалаар бү энеэл даа.

Сэсэг. Байзал даа, би энэ гэһээр Тагарые ошоод, абаад ерэһүү. Тон буруу ойлгоош. Мэнэ гэһээр ойлгохош. (Гарахаяа һанана).

Базар. Энэ гэрһээ алхашье шамайе гаргахагүйб. Тэрээнтэеэ ошожо үгэеэ үгэлсэхөө һанаа гүш, али тэрэнээ асаржа, намай... (Газааһаа Хорло Тагар хоёр орожо ерэнэ.)

Хорло. Базар, би таанадые эблэрүүлхээ, хэлэжэ ойлгуулжа үгэхэеэ ерээлби. Һуул даа.

Базар. Танай оролдолго дэмы даа: хожомдоо.

Хорло. Яахадаа дэмы гэжэ? Би шамайе һайн мэдэхэб, ши буруул байхаш.

Базар. Хорло Цыбиковна, иигэжэ баһуулжа байгаад, намайе эблэрхэ гэжэ бү һанагты.

Тагар. Юунэй баһалган байгаа юм...

Хорло. Концертдэ бригадынгаа зониие асаржа харуул гэхэдээ баһалган болоно гээшэ гү? (Тагар Сэсэг хоёр һэмээхэн гайхан, бэе бэеэ харалсанад).

Базар. Хорло Цыбиковна, эдэ хоёртнай... (Тэдэ хоёрые гэнтэ харамсаарва) Харагтыл ши даа, эдэ энеэлдэжэ байнад.

Хорло. Юу энеэлдээ зомта! Базар, бригадынгаа зониие асаржа харуулхал болоолши даа.

Базар. Эдэ хоёр сагаагаараа хамһажа, намайе...

Тагар, Сэсэг. Юу хэлэнэ гээшэб!

Хорло. Теэд, культурна ажалдань хүшөөлхэдэшни хамһаа юм ааб даа.

Базар. Культурагүйш гэжэ намда яахадаа орохо болоо юм. Культурагүйшье һэн гэлэйб. Колхозойнгоо ажалда үдэр һүнигүй, үбэл зунгүй, хүйтэн халуун гэнгүй, бэеэ гамнангүй хүдэлмэрилжэ ябааб даа. Тиихэдэ эдэ сагаахан, үнжэгэн гартан тиимэ юумэ үзөө юм гү?

Хорло. Тиигэжэ «культурагүй хүн гээшэш» гэжэ хэлээ һаа буруу даа.

Базар. Иигэжэ баһуулжа байнхаар мүртөө... (Тагарта даб гэнэ, Хорло Сэсэг хоёр барина.)

Хорло. Энэ иихэдээ яажа байна гээшэбши, хиирээ гүш?! Түрэл гарал болохоёо байһан зон ха юмта.

Базар. Хари, түрэл болохомнай гэлдээд, эдэ хоёр намайе баһажа байна. Тонил! Тонилогты!

Сэсэг. Базар, ши буруу ойлгонолши даа.

Базар. Арил саашаа, шантайһан хара шонтуул! Намһаа холо бол! Дуулаба гүш, энэ хүгшэн хүн дуулаһан, мэдэһэн байна.

Сэсэг. Байзыш, юрэдөө дуулыш!

Базар. Арил саашаа! Нюдэндэм бү харагда. Аргагүй хүн «Сэсэг Цыбигтаровна»—гээд, гүйгшэ һэн гүш?

Хорло. Сэсэг гээгүй, Сэндэмэ Цыбигтаровна гээ бэшэ юм гү? Базаалингууд болокоёо байһан хоёр бэшэ гүт?

Сэсэг. Тугаар хэлээ һэн бэзэб: буруу ойлгонош, мэнэ гэһээр ойлгохош гэжэ...

Базар. База?.. Базаалингууд?.. Ямар базаалингууд?..

Хорло. Һамганайшни дүүе абахаяа байна бэшэ аал.

Базар. Хэниие, Сэндэмые гү?

Сэсэг. Тиимэ... Өөрэһөөнь һурыш:

Базар. (Сэсэгтэ). Юундэ намда хэлээгүй хүмши?

Сэсэг. Шамда хэлэхэһээ өөрөө һая мэдээлби.

Хорло. Иимэ юумэ байгаа юм ха юм. Зай, энэ комедимнай дүүрэбэ гээшэ бэзэ. Зай, тиигэбэл хэрэгтээ ороёл даа. Базар, машинаараа бригадаяа асараад лэ, наадаһай дүүрэхэдэнь һөөргэнь абаашаха зэргэтэй байнал даа.

Базар. Концертынгээ һүүлээр хамтын наада хэхэ, ёохор хатарха, үдэр болохол даа. Үглөөдэрынь хүдэлмэришэднай һаатаха.

Хорло. Нэгэ ажалынь нүгөө ажалаа үргэдэг ёһотой юм. Концерт наадан гээшэшни ухаан бодол түрүүлхэ, хүсэ шадал, эршэ зориг оруулха ёһотой юм.

Базар. Үгы, юрэдөө тэрэ бүри концерт хараһанай хэрэг юун байгаа юм. Тээмэндэ, һарашье болоогүй байна бэшэ аал, городһоо ерэжэ, наада табяа һэн хамнай.

Хорло. Юун һараяа хэлэнэш! Хүдэлмэришэдтөө долоон хоног бүри наада харуулха зэргэтэй байгаабди. Тиимэ бэзэ?

Тагар, Сэсэг. Зүб даа, зүб даа!

Хорло. Зай, арсалдангүй зоноо эмхидхэжэ харуулыш даа. Зоншни баярлаха, урмашаха бшуу даа. Болоо гү?

Базар. Болоо.

Хорло. Залуушуул, эрдэм культура гээшые хэшээхэл хэрэгтэй. Эрдэм соёл гээшэ хүнэй харгые гэрэлтүүлжэ үгэнэ гээшэ. Гэрэлтэй һаруул харгыгаар хүн төөрихэгүй бшуу даа. Бүрүүл, харанхы харгыгаар төөридэг. Эрдэм соёлгүй хүн эндүүрихэнь бэлэн. Ши, Базар, культурые тоодоггүйшни тон буруу!

(Хүшэгэ.)

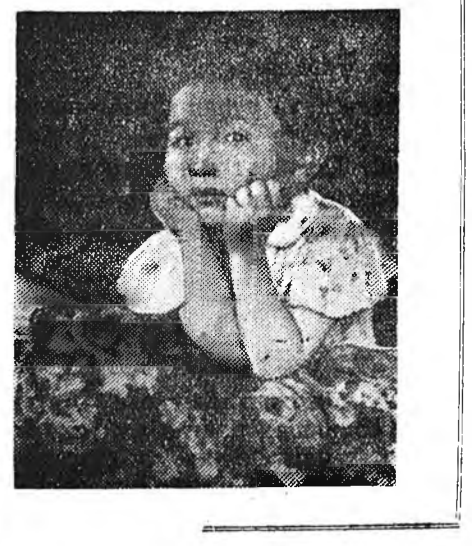
УРАН ЗОХЁОЛОЙ БУЛАН

* * *

Хүүхэнэй хүсэл

Баабаймни партизан ябаа гэлсэдэг,
Баһа колхоздоо хони үдхэлсэдэг.
Тиимэл хадань Москва дуудаа ха гү,
Түрүү зоноор мордохонь бэшэ гү?
Бишье ном үзэдэг болонхойб,
Бүхы юумээр «табые» абанхайб.
Баабай шэнгеэр магтуулдаг
болохоб.
Баһа лэ хожом Москва ошохоб...

Фотонь Г. Мироненкын,
шүлэгынь А. Жамбалоной.

Ч. ГЕНИНОВ

Инаг нүхэр

Ямархан гоёор огторгойдом
Яларaад байнаб одо мүшэд,
Ямархан тодоор зүрхэндэм
Һанагдаад байнаб минии нүхэр.

Тунгалаг гоёор огторгойдом
Толороод байнал одо мүшэд,
Тодохон элеэр зүрхэндэм
Тогтонхой байнал минии нүхэр.

Боро хүхы

Үндэрэй оройн сэсэрлигтэ
Үдэнхэн далитай боро хүхы
Үзэсхэлэн һайханаар донгодожо,
Үргэнхэн нютагым сууряатуулна.

Шэлын оройн сэсэрлигтэ
Сэрбээхэн далитай боро хүхы
Сэнгэлиг һайханаар донгодожо,
Сэльгеэхэн нютагым сууряатуулна.

Хабтагай Сутайдаа

Хүхы шубуун
Хүндэлэн Сутайдаа жэргэнэ,
Хүлэгни заадаад баяртайб даа:
Клубтань сэнгэлгэн болохонь аа гү?
Хүндэтэй гансахан нүхэрни
Курсаяа дүүргэжэ ерэхэнь аа гү?
Хараасхай шубуун
Хабтагай Сутайдаа жэргэнэ,
Хазаартам заадаад баяртайб
даа:
Колхоздоо сэнгэлгэн болохонь
аа гү?
Ханилһан гансахан нүхэрни
Комбайнер болоожо ерэхэнь
аа гү?

Болжомуур шубуун
Борьёлоо Сутайдаа жэргэнэ.
Боожотом заадаад баяртайб даа:
Болзоргүй сэнгэлгэн болохонь аа гү?
Болзортой гансахан нүхэрни
Бригадир болоожо ерэхэнь аа гү?

Ч. Генинов бэшэжэ абаба.

А. БАДАЕВ

Хара далайда

Хара далай орьёлжо,
Хөөһэтэһэн долгидоо мухарюулан,
Хөөмэй шулуун хабсагайе
Хүйтэн сэсэрдэһээрээ угаанаш.

Алдарта Байгал далайһаа
Амаршалгыень шамда дамжуул-
хаяа,

Арюун, дорюун, һайханииеш
Арадтаа магтан дуулгахаяа,

Түлөөлэгшэнь болоожо ерэһэн
Талын бурядай мүрнүүд
Эрьеыш зөөлэхэн элһэн дээр
Эгээл түрүүшынхеэ аржыгаа.

Холын айлшан поэдэй
Хонгёо дууень шагнахадаа,
Буурал Байгалай мэндые
Бурят хэлэн дээр дуулахадаа,

Дошхон далай хүүеэгээ
Доторoo даража номгороод,
Хододоо шэрүүн шарайгаа
Хубилгажа, урдаһаам энеэбхнлээд,

Зузаан түүхынгээ хуудаһые
Захаһаань иража харуулааш,
Ородой зоригто тамарагшадай
Омог замтайнь танилсуулааш,

Тэдэнэй яажа дайсадтаяа
Тэмсэдэг байһыень һануулааш.
Манай жаргалай харуулшад—
Морягуудай һэргэлэндэ найдуу-
лааш.

Араһаа үлеэһэн һэбшээхэн
Алим жэмэсээр хангалнал.
Сэсэрлиг хойто эрьеэрэш
Согтой энеэдэн зэдэлнэл.

Арадай баатар тэмсэлэй
Амиды түүхэнь байналши,
Нарата Крымэй хүгжэлты
Нюдөөрөө хаража гайханалши,

Хара далай! Түүхыеш,
Харуулһан, хөөрэһэн юумыеш
Байгалдаа, арадтаа дуулгахаб.
Баяртай! Дахин уулзатараа!

Крым. 1957 он.

Чойжонима Генинов

...дэрһөө үдэртэ үрнин хүгжэжэ ...аа үндэһэн искусствын һуури та...лсагша бурят арадай эрхим хү...үдэй нэгэн, РСФСР-эй арадай ...тист Чойжонима Генинович Ге...нов үглөөдэр таби наһа гүйсэ...нь. Энэ ойе республикымнай оло...нтэ хүндэтэйгөөр угтажа байна.

1907 оной ноябрь һарын 18-да Дээ... Хэжэнгын Хөөрхэ нютагта Ном... Генин гэжэ үгытэй айлай бүлэ... түрөөд, энэ нютагай элдин хон... добонуудаар таба наһатайһаа ...лжэ, ая гангын манан соогуур ...ни адуулһан, хододоо харьялан ...агша Хэжэнгэ голой сууряан ...оһоо хүгжэм дуунай нугалбари ...рүүшынхеэ олоһон байха юм.

Балшар бага наһанһаа хойшо ...йжонима Генинович арадайнгаа ...ан зохёолдо дуратай байгаа. Ню...гай үбгэд хүгшэдэй үгөөр: «Чой...нима гээшэш багаһаа нэгэл он...охон юумэ һэн даа. Үхибүүн аад, ...мбэ наадаха, дуу дуулаха гээшэнь ...агүй». Долоо наһатай байха...нь нэгэтэ орожо ерэһэн айлшад ...у дуула»—гэжэ уриба ха. До...тойхон хүбүүн айлшадайнгаа ...эндэ уһанай сэлсыштэр «Ном... номхон бороороо» гэжэ арадай ...татаһан юм гэхэ.

Энэ хүбүүнэй бэлигтэй байһые ...агай эдэбхитэд — багша Х. Н. ...саараев түрүүтэй мэдэжэ, Хориин ШКМ-эй дүрбэдэхи класста 1925 ондо оруулаа һэн. Тус һургуулида һуража байха зуураа, нүхэр Генинов һургуулиин кружогуудта эдэбхитэйгээр хандажа, Х. Н. Намсараевай «Харанхы», «Дамби Жоодшо», «Үбгэн Барбаадай», «Хубисхал» болон ондоошье пьесэнүүдтэ наадажа захалһан юм.

Тус һургууляа 1929 ондо дүүргээд, Улан-Удын национальна студиин театральна таһагта тэрэ жэлдээ абтаба. Одоол эндэһээ захалжа, Ч. Г. Гениновэй хэдэн заяанһаа хойшо шэбшэн бодожо, «үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн» болоожо ябаһан наһанайнь һанал бэелүүлэгдэхэ харгыдаа ороо һэн. Теэд искусствын харгы бэлэхэн бэшэ, бэлиггүй хүндэ хаалтатай. Студида ороод байһан үеынгөө тухай Ч. Г. Генинов иигэжэ хөөрэнэ: «Студида орохоһоо түрүүн яһала юу хээ хэжэ шадаха: хуур, лимбэ дээрэшье наададаг, дуушье дууладаг, олохон зүжэгтэшье хабаадалсаһан—шадалаараал бараг хүн гээшэб гэһэн һанаатай ябадаг байгааб. Үнэн ороод байхада, тиимэшье бэшэ һэн даа. Жэшээнь, этюд... хараха, бариха, хэлэхэ юумэ байхагүй, бүгэдыень һанаагаараа харуулха—гайтайл юумэ байгаа бэлэй. Эндэһээ эхилжэ бодоод үзэхэдэмни, урда тээнь хэһэн, шадаһан юумэ «нохойн наадан» байгаа даа. Эгээл эндэһээ эхилэн, «искусство гээшэмнай оёоргүй гүнзэгы» гэжэ үнэн зүрхэнһөө ойлгоод, ёһотойгоор хүндэлжэ захалаа һэм. Хүдөөһөө ерэһэн бэлигтэй залуу бурят хүбүүндэ дүй дүршэл ехэтэй болоһон ород багшанар: нүхэд Святская, Добкина, Кевельский гэгшэд эхэ эсэгэ мэтэ анхаралтайгаар хандажа, хэлэшэгүй ехэ туһа хүргөө юм. Гурбан жэлэй турша соо техникумдэ һураха зуураа, Ч. Г. Генинов наадаха, дуулаха шадабариин талаар нилээд ехэ бэлэдхэлтэй болоо.

1932 ондо театральна техникумээ дүүргээд, сугтаа һураһан нүхэд Н. Г. Балдано, У. О. Болдонова; Н. Т. Гармаева, Н. С. Гендунова, А. С. Ильин, Б. Ц. Ринчино, Ж. С. Пагбаин, В. К. Халматов, С. М. Халтагарова, Ю. П. Шангина гэгшэдтэй тэрэ жэл түрүүшынхеэ нээгдэһэн Бурят-Монголой драматическа театрта хүдэлжэ захалһаар мүнөө 25 жэл болобо. Үнгэрһэн хугасаа дотор үдэрһөө үдэртэ өөрын эрдэм бэлигые дээшэлүүлжэ, үргэлжэ хүдэлһэнэйнгөө ашаар бурят драматургнуудай, ородой ба Баруун Европын классигуудай, советскэ драматургнуудай олон акттай зүжэгүүдтэ хамта дээрээ жараад шахуу роль наадажа, бурят зондо харуулһан байна. Эдэ образуудые бэлдэхэдэнь хэды ехэ бэрхэшээлэй тохёолдоошье һаа, Ч. Г. Генинов тунхарижа сухарьягүй, халюухайдаагүй—искусствын дабаанай эгсэ талаарнь ходо дабажа гарадаг байгаа.

Ч. Г. Генинов нэгэл янзын рольнуудые наһаараа наадаад ябадаг артистнуудай нэгэн бэшэ, харин наадан бүхэндөө шэнэ образ гаргадаг, үргэн диапазонтой артист юм. Бурят арадай урданай ба мүнөөнэй байдалһаа Ч. Г. Гениновэй наадаагүй юумэ үгы гээ һаа, ехэ алдуу болохогүй. Жэшээлэн хэлэбэл: урданай сагта буруушa борбоондой ябаһан аад, Октябриин революциин һүүлээр шэнэ байдалай түлөө эдэбхитэйгээр оролдогшо Аюша («Ошонһоо гал»), худалша хуурмагша хоёрой хоорондо яһа хаядаг хүн, арадай дайсан Мүлөөн («Мэргэн»), залуу комсомолец Намжил («Эржэн»), сагаан толгойтой болоһон сэсэн үбгэн Хутармаан («Баяр»), арадай түлөөлэгшэ Дархан («Энхэ Булад баатар»), «сарбуу шүүрээд табидаггүй салбуу лама» Гүрэмбэ («Тайшаагай ташуур»), хуушан загаһашанай образ («Байгалай загаһашад»), хара бэеэ харашоод, «тохир хурган өөр тээшээ» гэдэг Пэлхэндэй («Түрүүшын жэл»), хаанта засагай хатуу татнуулшан Рогов («Барометр шуурга харуулна») гэхэ мэтэ болоожо наадаһан байна. Юрэ ямаршье роль наадахадаа Ч. Г. Генинов өөрынгөө гү, али хүниие дабтадаггүй, харин онсо ондоогоор—«гениновэйхеэр» гаргаад лэ, наадаад лэ байдаг.

Манай үндэһэн бурят зүжэгүүдэй олонхинь һая болотор найруулгын талаар һулахан байһан юм. Тиимэһээ, бурят драмтеатрын коллектив тэдэниие өөдэнь үргэжэ, өөһэдөө һайжаруулжа, харуулдаг байгаа. Ч. Г. Генинов өөрынгөө наһан соо нилээдгүй олон тиимэ пьесэ үргэлсэһэн, таталсаһан, уран аргаараа ами оруулалсаһан байха. Чойжонима Генинович бурядай урдын ба мүнөөнэй байдалые һайн мэдэдэг, гүнзэгыгөөр ойлгодог һэн туладаа, бодото байдалда тон дүтэ, хүн бүхэнэй этигэмэ, дуралма образуудые тобойлгон гаргадаг байна.

Манай юбиляр бурят зүжэгүүдһээ гадна, мүн ородой ба Баруун Европын классигуудай, советскэ драматургнуудай пьесэнүүдһээ олохон рольнуудта наадаһан байха.

Һүүлэй үедэ Ч. Г. Генинов Д-Р. Батожабайн сценаряар табигдаһан «Адуушанай дуун» гэжэ кинодо наадажа, өөрынгөө мэргэжэлые үргэн арадтаа харуулһан байна.

Чойжонима Генинович наһан соогоо тоо томшогүй олон нэгэ акттай зүжэгүүдтэ хабаадалсаһан, өөрөөшье зохёоһон байха. Богонихон аад, шухала удхашанартай тиимэ зүжэгүүдые хүн зон аргагүй һонирходог.

Уран һайхан үгын ехэ мастер байһанаа Ч. Г. Генинов нэгэтэ бэшэ харуулаа. Сценэ дээрэһээ, радиогоор хэдэн олон шүлэгүүдые, ондоо зохёолой хэһэгүүдые уншааб! Бурят-монгол поэзиин олохон шүлэгүүд Чойжонима Гениновичын уран уншалгаар улад зондо тараһан байха. Манай юбиляр һайханаар уншахаһаа гадна, олохон шүлэгүүдые «Бурят-Монголой үнэн», альманах, журналай хуудаһан дээгүүр толилуулаа юм. 1936 ондо «Бата замай» хоёр номерто Ч. Г. Гениновэй «Гэрэй олоожо гэршэбэ» гэһэн поэмэ хэблэгдээ һэн.

Ч. Г. Генинов гушаад жэлдэ сценэ дээрэ хүдэлһэн дүй дүршэлөө хамтадхажа, сценическэ хөөрэлдөөн тухай ном бурят хэлэн дээрэ бэшэжэ һаяхан дүүргээ.

Чойжонима Генинович Генинов—арадай алдарта дуушан мүн. Һайхан хоолой, һонор сэдьхэлээр зэбсэг хэжэ, бага балшар наһанһаа арадайнгаа дууе шудалаа юм. Ч. Г. Гениновэй сценэ дээрэһээ гү, али радиогоор дуулахыень шагнахадаа, хадын оройдо ханхинан байдаг хүхы шубуун, хамар сорьёдог ая гангын хангалтама үнэр, уран гараар угалзатуулжа хэһэн зүүдхэл, улаалзай сэсэгээр бүрхөөһэн уужамхан тохойтой эхэ нютаг, эдир наһанай эрмэлзэл, алтан гургалдайн шэнгэн аялга, эхэ эсэгын нангин захяа, инаг нүхэрэй дулаан амисхал һанаанда ородог.

Советскэ ажалшадые уран һайханай талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа нэмэри хэһэн реалистическэ искусствын түлөөлэгшэ Ч. Г. Гениновэй ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, Коммунистическэ парти, Советскэ правительство орден, медаль, грамотануудаар шагнаһан, 1939 ондо БМАССР-эй габьяата артистын, 1940 ондо РСФСР-эй габьяата артистын, 1957 ондо РСФСР-эй арадай артистын хүндэтэ нэрэзэргэ олгоһон байна.

Дуулыш, наадыш, зохёогыш, хүндэтэ манай юбиляр Чойжонима Генинович Генинов! Наадыш, зохёогыш, дуулыш үшөө олон жэлдэ, арадайнгаа зүрхэ баясуулан!

Гунга ТУДЕНОВ.
филологическэ наукануудай кандидат.

Булан соогоо толилыт

Сайн, Тархай!

Анаада архи ууһан хүнэй найтаахада, Алцагта ябатараа дууладаг Тархай, Танай үзэмжэдэ нэгэ рассказ эльгээбэбди. Урда сагай «уһан туламуудай» үлэгдэлнүүдэй эндэ тэндэ ганса нэгээрээ ганхажа, гүйбажа, үбдэгөөрөө хүл хэжэ, үргөөрөө газар зуража ябахань хаа яа харагдадаг байна.

Хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа гамнадаггүй Тантай хамта тэдэниие шоро үзүүртэй шог үгэдэ үлгөөд, олоной шүүмжэлэлдэ гаргаха хүсэлэнтэйбди.

Хүндэтэ Тархай, энэ рассказые өөрынгөө булан соо толилхыетнай хүсэнэбди.

Ш. Бадлын, Д. Дамбиев.

Архиһаа арсаһан Аамба

Нэгэ колхоздо Аюушын Аамба гэдэг архиншан байгаа ха. Ажалда шударгы һамганиинь лэ ажабайдалаа түйдэг, тулгадаг һэн.

Нэгэтэ, ама халанхай Аамба ухибүүдтээ үмдэ гутал абахаяа һамганайнгаа хадагалһан мүнгые хайрсаг сооһоо ходолжо байтараа баригдаад, аха дүү, аймаг түрэлхидтөө зүг бүриһөө зэмэлүүлхэдээ, гансашье хундага архи гэртээ уухаяа болиһон гэхэ. Айлаар, алаабхиин араар бухыжэ бүгдыжэ, бутылкын хоолойгоор «бүльд-бүльд» гудамхяад, түүхэй үндэгэ түргэхэнөөр хармаанһаа гаргажа, тэрэнээ тэһэлжэ уугаад, амаяа арчаад арилдаг болобо ха.

Тэрэл зангаараа тэнэжэ ябатараа, конторын үүдэндэ хүрэн гэһээнь, бамбагар-бамбагар мүнгэ бариһан колхознигууд тэндэһээ гараад, гэр тээшээ гэшхэлэлдэжэ байба. Ажалта үдэртөө абаһан мүнгэндэнь Аамба атаархабашье, абяагүй углууда шургаад, бодоно: «Байза... Хэнһээ зуун граммай зэд эрихэмниб? Юрдөө үглөөнһөө саашаа, ухэхэһөө нааша бусаана аабзэб... Али хадам ахаһаа эреэд туршахамни гү? Үгы даа! Хатаг саашаа! Яаха юм гээшэб, шүдхэрые... Үбһэ сабшалгын бригадада хүдэлхэдөө эдиһэнһээм үлэһэн мүнгэн байхадаашье магадгүй...»

Кассай онгоошходо хүнэй үгы боломсоор, «һохор үхэр сэргэ дайраһан байхадаашье болохо» гэжэ һанаад, һэмээхэн дүтэлжэ асууба:

—Аюушын Аамбын нэрэ бии гү?

Онгоошхоор улаахан хасартай, уйтаншаг нюдэтэй басаган халта харагдаад:

—Танда миил хорин хоёр түхэриг, ганса мүнгэн байнал даа. Али алдуу гарашоо гээшэ гү?—гэжэ гайхаһаар байтарнь, Аамба данса эрижэ, дары гараа табяад, абалияа бардаасатайгаар бажуугаад, алаабхи руу амигүй гүйбэ.

Ороходонь, шэлтэй архинууд зэргэлжэ жагсанхай, сэлхылдэхэдэжэ һуунад. Хармаанһаа мүнгэеэ гаргажа, бишыхан шэлтэйе абаад, алаабхиин арада гараба. Һүүдэртэ һуугаад, архияа ууха гэжэ байтарнь, һоно батаганада үлдэгдэһэн үхэр гүйлдэжэ ерээд, гэшхэн дайран алдаба ха. Һүүлэй һүүлдэ амба буха Аамба руу хүлзэн татаад ерэжэ ябаба. Аамба айгаад, гүйн гэхэдээ, жалжагы сабхяараа шабааһа гэшхэжэ хальтираад, тарайшалай... Һорог хүхэ хашараг гуяынь гэшхээд, дээгүүрынь харайгаад гарашаба. Ондоо малда үшөө гэшхүүлээгүй дээрээ үрдижэ, амяа тээрэн айл руу талииба.

Алаабхиин зүүн тээхи гэртэ ороходонь, Аамбын үндэгэ худалдажа абадаг зургаатайхан Доржо нагаан дархалжа, мохоо хутагаар модо талхижа һууба.

Аа... Доржомни, эжышни хаанаб?—гэжэ асууха зуураа, найтаагаад, стул дээрэ лаг һуушаба.

—Эжымни ажалдаа, хүгшэн эжымни айлаар,—гэжэ Доржо дорюун өөрөөр харюусаба. Аамба архияа гаргажа стол дээрэ таб байса табижархёод, үндэгэеэ үзэн гэһээнь, үхэртэ гэшхүүлхэ үедэнь тэһэршэһэн байжа, гарайнь үзүүртэ билсагад гэшэбэ. Хармаанаа орбуулжа Доржын хальмаан хутагаар тэрэнээ хюһаад:

—Доржо, үнэрдэхэ юумэн би гү? Байгаа һаань, асарал зэ, наашань,—гэжэ үеынгээ нүхэртэ хандаһан шэнгеэр эрихэдэнь, «үнэрдэхэ юумэн» гэхэдээ үндэгэеэл хэлэбэ гэжэ ойлгодог болонхой хүбүүн шкафай һугалга, тахяагай гэр соогуур, гэрэйнгээ хэрэлсы доогуур бэдэрбэшье, олобогүй. Доржо гүйжэ ерээд:—

Тахяанууднай түрөөдүй байна,—гэжэ хэлээд, зэмэтэй юумэдэл зэтэрээ шэмхэлэн, урдань зогсоно.

—Доржо, шимни үндэгэ оложо, намаяа абарыш даа. Заа гү? Ондоо юумээр архи даруулдаггүй һэмнайб,— гэжэ хэлэмсээрээ, һугынгаа хармаан руу һуулижа, арбан солхооб гаргаад, Доржын хамар «һард—һард» шабхадана:

—Ээхэй, гоохой... Үндэгэ асараа һааш, энээниие үгэхэб!... Арбан солхооб, Аамбын шарай хоёрые ээжэлүүлэн хаража-хаража, Доржо асууба:

—Үндэгэ олоо һаам, нээрэй үгэхэ гүт? Аяар эрба солхооб...

—Олохоёол мэдэ! Түргөөр!

Доржо газаашаа гүйжэ гараад, хашаа соогуураа һөөргэ-уруугаа һүрэнэ. Үндэгэн олдобогүй. Бэдэржэ сухэрхэдөө һалгай гараараа һаншагаа маажан зогсоно. Үндэгэ даража байһан, үһэ нооһоёо үрхиишэнхэй, эмэ тахяа «гог-гог» гэһээр, уургай руугаа ошожо ябаба. «Нэгые абаа һаам, арбан солхооб—минии. Алаабхиһаа ялагар хара нагаан абахаб» гэжэ Доржо дороһоо һанаа алдаад, уургай соохи үндэгэнэй нэгые харамнаһан эхынь хашхарһаар байтар абаад, гэр тээшээ харайжа мэдэбэ. Ерэхэдэнь:

—Алин бэ? Асараа гүш?,—гэжэ Аамба альбанаар угтаад, асарһан үндэгыень абаба. Аягатай архияа ама руугаа юулээд, үндэгэеэ эрхыгээрээ эдирхүүгээр «хос» байса няһалаад, амтархан һорожорхибо. Түбэнгидэнь түглыбэ хэбэртэй. Саашань залгижа ядаад, жажалан гэһээнь, «шарр..рд» гээд, «шииг» гэхэ абяан аман соонь дуулдаба. Ойгоо гутаад, бөөлжэжэрхин гэхэдэнь, нарин гэдэһээ гоожуулһан дальбараа асатай һабарнуудаа арбагануулан, арай амидыхан, хүлхэр-хүлхэр амилжа стол дээрэ хэбтэбэ. Аамбын нюдэнүүд улхархай сооһоо унашан алдаһан гэхэ. Доржо сошоһон, айһандаа шангаар шашхаад, орон доогуураа гулдиршоо һэн.

Энэ ушаралһаа хойшо Аамба хэдэн хоногто эдеэ хоолһоо гарашоо һэн.

Мүнөөхи дальбараагаа һанахадаа, хотынгоо оёорһоо шара ногоонoор бөөлжэжэрхидэг болонхой. Аамбын бөөлжэхэдэ, тэндэхи архиншад дам бөөлжэжэ, баһал архитай аягын амһарһаа айдаг болоо гэлсэгшэ. «Архиһаа арсаһан Аамба» гэжэ аяар гурбан үгөөр Аюушын хүбүүе нэрлэбэшье, колхознигууд һүүлэй үедэ тэрээниие магтадаг боложо байна.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хэзээ эмхидхэгдэхэ ажал бэ?"

Иимэ гаршагтай статья манай газетэдэ толилогдоһон юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Хамнигадайн МТС-эй харьяата Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэһэн дээрэһээ малаа гарзалуулаа һэн. Энэ колхозойхид мүнөөшье жэлдэ нёдондонойнгоо алдууе дабтаһаар: үбһэ тэжээл багаар бэлдээ; таряанай поли дээрэхи солоомо суглуулагдаагүй, үригдэжэ хэбтэнэ гэжэ статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

Тэрэшэлэн адууһа малаар олон Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз үбэлдэ муугаар бэлдэжэ байна. Эдэ колхозууд малшадайнгаа дунда политическэ хүдэлмэри тон һулаар ябуулна гэжэ шүүмжэлэгдэһэн юм.

—Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар тодороо. Хрущевой (мүнөө Калининай) нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ байһан нүхэр Тугаринов ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ тушаалһаа сүлөөлэгдөө. Правлениин түрүүлэгшээр нүхэр Тулухеев һунгагдаа.

Газетын хуудаһанда толилогдоһон статья колхозой гурбан бригадын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, дутуу дунданuудынь усадхагдажа байна.

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо малай байрануудые үбэлдэ бэлдэхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Энээндэ 70-аад хүдэлмэришэд хабаадуулагдана,—гэжэ манай редакцида КПСС-эй Кударын айкомой секретарь нүхэр Федоров мэдээсэбэ.

Сэмбэ нэхэдэг шэнэ станогууд

Манай республикын томо предприятинуудай нэгэн болохо сэмбын фабрика онһон шэнэ түхеэрэлгэнүүдые улам олоор абажа байна. Һаяхан тус фабрика сэмбэ нэхэдэг 32 станок Германска Демократическа Республикаһаа абаба. Тэдэ станогуудые хабсаран тодхохын тула фабрикын дирекци мэргэжэл ехэтэй мастернуудай тусхай бригада эмхидхээ. Мүнөө нүхэр Аносовой хүтэлбэри доро нэхэлгын цех соо шэнэ станогууд тодхогдожо байна.

Энэ бригадынхид Октябриин һайндэрэй урда тээ туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхажа, халаан бүхэндэ даабаряа 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Шэнэ жэл болотор эдэ станогуудые сүм хабсаржа, ашаглалгада оруулхаар зоригжонхой. Эдэнэй ашаглагдажа захалхада, цехын ажалай бүтээсэ 40 процент дээшэлхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Аносовой бригадын гэшүүд сэмбэ нэхэдэг шэнэ станогуудые хабсаржа байна.

Е. Ринчиновагай фото.

Механизаторнуудай туһаламжа

Мүнөө үедэ малай үбэлжэлгэ хаа хаанагүй эхилжэ байна. Энэ тон харюусалгатай, шиидхэхы үеын ороод байхада МТС бүхэнэй механизаторнууд харьяата колхозуудайнгаа малшадта бодото һайн туһаламжа эдэбхитэйгээр хүргэхэ зэргэтэй.

Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнууд Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ ехэхэн туһаламжа хүргөө. Энэ МТС-эй 50 гаран механизатор, 6 автомашина хэды үдэрэй туршада ажаллаха зуураа, колхозой 200 гаран гектар газар дээрэһээ нилээд ехэ солоомо, зелёнко суглуулжа һүрилөө. Гадна, малай үбэлжэхэ газар бүхэндэ 200—300 центнер хүрэтэр бүдүүн тэжээл зөөжэ үгөө. Колхозой центрһээ 20—30 модоной газарта байһан холын гүүртэ, отарануудай бүхэли үбэлдөө малайнь эдихэ тэжээл зөөжэ үгэһэн байна.

Энэ колхозой малай гүүртэ, отаранууд дээгүүр үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй бүхы түхеэрэлгэнүүд дүүрээ. Агуухэ һайндэрые угтуулан, колхозой һаалишад, хонишод, бүхы малшад бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, үнеэ, тугалайнгаа байрануудые дулаалжа, хони, хурьганай хашаа хорёо һэльбэн заһажа, бэлэн болгоһон байха юм.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй үедэ МТС-эй механизаторнууд ехэхэн оролдосо гаргажа ажаллаа. Үбһэ тэжээл суглуулха, тэрэниие малай үбэлжөөндэ зөөхэ хүдэлмэридэ механизаторнууд М. А. Синюшкин, И. Н. Колмаков, М. Анисимов, К. Якимов, В. Голых, И. Хороших, П. Якимов гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллаһан байна.

А. Ткач.

Үбгэдэй үүсхэл

Зэдын аймагай Боргойн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үбгэд, хүгшэд колхозойнгоо ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Нүхэд Бадмаев, Жамбалов, Балсанов болон бусад энэ жэлэй туршада колхозой элдэб ажалда ябажа, 650—725 ажалта үдэр олоо.

Колхозой хоёр үбгэд—нүхэд Бадмаев, Жамбалов барилгын модо бэлэдхэлсэхэдээ, даабаряа 125—150 процент хүрэтэр дүүргэдэг байгаа. Тэдэнэр үүлтэртэ үнеэдэй байха типовой байра барижа һаяар дүүргэхэнь.

Түмэршэ дархан Жэмбэ Балсанов нүхэдһөө нэгэшье дутанагүй. Энэ нүхэр тэргэ, шаргада хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые хэхэһээ гадна, элдэб машинануудые заһалсадаг байна.

Д. Цыремпилов.

Луговодуудай үгэ

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү луговодууд—Социалистическэ Ажалай Герой Д. Ч. Цыдендоржиев, Г. Н. Митанов олон жэлэй туршада луговодоор хүдэлмэрилжэ, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Эдэ хоёр даажа абаһан 100 гектар сабшалан дээрэһээ үнгэрэгшэ зундаа дунда жэшээгээр га бүриин 17 центнер үбһэ хуряагаа.

Энэ жэл тэдэнэртэ 120 гектар сабшалан даалгагдаба. Эдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин материалтай танилсаад, ерэхэ жэлдэ 120 гектар сабшалан дээрэһээ дунда жэшээгээр га бүриин 20 центнер үбһэ абахабди гэжэ мэдүүлээ.

Мүнөө эдэ луговодууд сабшалан дээрээ саһа тогтоохо, тошон халяаха, наг шэбхэ гаргаха бэлэдхэл хэжэ байнад.

В. Бубеева.

Өөһэдынгөө хүсөөр

Түнхэнэй дунда һургуулиинхид һуралсалай мастерской бариха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гэжэ шиидэһэн юм.

Мүнөө класс бүхэн хэшээлэй һүүлээр неделидээ 2 час соо мастерскойн барилтада хабаадана. Тэндэ 10-дахи «А», «Б» классуудай һурагшад жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилнэ.

М. Борисов.

ХРОНИКО

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Баунтын аймагта Арекитканска сельскэ Совет байгуулба.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Египедтэ ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэ

КАИР, ноябриин 14. (ТАСС). Орон доторoo ашагта малтамалнуудые элирүүлжэ, ашаглаха тухай асуудал Египедэй промышленностиие хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб дотор мүнөө үедэ ехэ һуури эзэлнэ.

«Аш-Шааб» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөө үедэ Египет жэл бүри 500 мянган тонно фосфат гадаашань наймаална. Газетын мэдээсэһэнэй ёһоор Синайска хахад арал дээрэ фосфат ехээр олдоо. Синайска хахад арал дээрэ, тэрэшэлэн зүүн зүгэй элһэн губида марганцева руда, доломит ехээр олдоһон байна. Эдэ ашагта малтамалнууд металлургическа промышленностиие хүгжөөлгэдэ шухала удхашанартай юм. Доломидые малтан абахын тула тусхай предприятинуудые барихаар промышленностиин министерство хараалжа байна.

Зэдэй рудае бэдэрэн элирүүлжэ, промышленностьдэ хэрэглэхэ асу[...] далда ехэ анхарал табигдана. Зэдэ[...] руда ороной элдэб нютагуудта, т[...] рэ тоодо Синайска хахад арал дэ[...] рэ, мүн Ом-Самботи, Абу-Суа[...] Вади Хемши гэжэ газарнууд[...] ехээр олдоо. Египедэй хэблэлэй м[...] дээсэһэнэй ёһоор, зүүн зүгэй элһ[...] губида, тэрэшэлэн ороной бусадш[...] нютагуудта боксит, радиоактив[...] минералнууд элбэгээр олдоһон ба[...]на. Ом-Гайга гэжэ газарта са[...] олдобо гэжэ зүүн зүгэй элһэн губи[...]да ажалладаг геологическа па[...]тиинхид мэдээсээ. Серэ, хром, т[...] мэрэй руда, графит, мүн бусадш[...] ашагта малтамалнууд олдоо.

Синайска хахад арал дээрэ не[...]тиин олдоһонтой дашарамдуула[...] промышленностиин министр Аз[...] Сидки иигэжэ мэдүүүлээ: Египе[...] һаяын жэлнүүдтэ өөрынгөө нефте[...] ороноо хангажа шадаха байна.

Инди Румыни хоёрой хоорондохи хани барисаан улам бэхижэнэ

ДЕЛИ, ноябриин 14. (ТАСС). Инди Румыни хоёрой хоорондохи хани харилсаае саашадань улам бэхижүүлхын зорилгоор бэе бэедээ посольствонуудые байгуулха шиид[...] хэбэри хоёр правительство гарга[...] гэжэ эндэ мэдээсэгдэбэ.

США Хойто Африкые эзэмдэн абахаар бэлэдхэнэ

Парижайхид һанаата болонхой

ПАРИЖ, ноябриин 14. (ТАСС). США Туниста буу зэбсэг үгэжэ эхилхэ һанаатай байна гэжэ США-гэй посол Э. Хоэтон гэгшын Франциин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ф. Гайярта дуулгаһанайнь һүүлээр, правительствода, мүн парламентын комиссинуудта зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан финансын асуудалнууд үсэгэлдэр хэлсэгдэхэеэ болёо.

США-гэй посол США-гэй гүрэнэй департаменттай телефоноор хөөрэлдэһэнэйнгөө удаа һүниин хоёр часта США-гэй шиидхэбэриие дахин дуулгаа. Америкын посол энэ мэдээсэлые хоёрдохёо дуулгахадаа Франциин правительство тус асуудалда дары харюусаха ёһотой гэжэ занан хэлээ.

Тунисые американска импери[...]лизмын мэдэлдэ оруулжа, Хойто Африкын газарые эзэмдэхын зо[...]рилгоор США Франциие иигэжэ занан һүрдүүлнэ.

Энэ үглөөгүүр Министрнүүд[...] Соведэй, тэрэшэлэн националь[...] суглаанай гадаадын хэрэгүүды[...] эрхилдэг комиссиин заседани бо[...]лоо. «Англи США хоёрой Тунист[...] ямар зорилгоор буу зэбсэг үгэ[...] байһан тухайда» гадаадын хэр[...]гүүдэй министр Христиан Пин[...] комиссиин заседанида дуулга[...] Англи Америка хоёрой гаргаһа[...] энэ үйлхэлынь атлантическа бүлэ[...]лэлэй холбоо барисаанда зүрищ[...]нэ, энэнь тон халагламаар бай[...] гэжэ Франциин правительств[...] тоолоно гээд тэрэ мэдүүлээ.

Англи Америка хоёр Туниста буу зэбсэг үгэжэ эхилбэ

Франциин правительствын буруушаалга

ПАРИЖ, ноябриин 15. (ТАСС). Тунисһаа Франс-пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, «Гастингс» гэжэ Англиин транспортна самолет энэ һүни буу зэбсэг тээжэ асараа. Энэ буу зэбсэгынь ехэ нюусаар буулгагдаһан байна. Аэродром Тунисай сэрэгүүдээр хүреэлэгдэнхэй байгаа.

ПАРИЖ, ноябриин 15. (ТАСС). Браззавилиин радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, США-да байгаа Франциин посол Эрве Альфан үсэгэлдэр гүрэнэй секретарь Даллестай уулзаа. Туниста буу зэбсэг үгэхэ тухай США-гэй шиидхэбэриие Франциин правительствын буруушаажа байһан тухай посол мэдүүлээ гэжэ эли болоо.

Франс-пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гэй, Англиин правительствонуудта Франци үсэгэлдэр буруушаалгын ното эльгээгээ.

ПАРИЖ, ноябриин 15. (ТАСС). Туниста хэзээшьегүй буу зэбс[...] үгэжэ эхилхэ тухай Холбоото Шта[...]дуудай, Англиин шиидхэбэри ы[...]даа Хойто Африкаһаа Франци[...] түрижэ гаргаад, тэндэхи стратеги[...]ческэ, экономическа шухала газа[...]нуудые эзэлхэ гэһэн удхатай бай[...] гэжэ. Франциин политическэ хү[...] тэлбэрилэгшэд болон хэблэл за[...]на. Америкын посол, тэрэшэлэ[...] Англиин хэрэгүүдээр этигэмжэт[...] нюур үсэгэлдэр һүни дээрэ дурса[...]даһан шиидхэбэри тухай Франци[...] Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэг[...]шэ Гайяр гэгшэдэ дуулгаа. Англи[...] Америка хоёрой энэ заналтань н[...]гэ талаһаа Франциин, нүгөө тал[...]һаа США Англи хоёрой хоорондо[...]хи арсалдаае улам һүжэрөөбэ г[...]жэ Франциин газетэнүүд бэшэн[...] Хойто-Атлантическа бүлэглэлһэ[...] Франци гараха ёһотой гэжэ зарим[...] газетэнүүд бэшэнэ.

Франциин правительство США-да буруушаалгаяа мэдүүлбэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 15. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствын Вашингтонһоо мэдээсэһэнэй һүүлээр, Туниста буу зэбсэг үгэхэ тухай Америкын правительствын гаргаһан шиидхэбэриие буруушаажа байһан тухайгаа США-да байһан Франциин посол США-гэй пра[...]вительствода тусхайлан мэдүүлэ[...] Холбоото Штадуудай энэ ябуу[...]гань хани барисаанда харша бай[...] гэжэ Франци тоолоно гээд, Альфа[...] гүрэнэй секретарь Даллеста м[...]дүүлээ.

Алжиртахи байдал

ПАРИЖ, ноябриин 15. (ТАСС). Франциин сэрэгүүд, Алжирые сүлөөрэлгын национальна армиин отрядууд Мостаганемһээ зүүн урагшаа Орн департамент шадар хоорондоо шангаар тулалдаа гэжэ хэблэлдэ мэдээсэгдээ. Франциин сэрэгүүд авиаци, артиллери хэрэглэһэн байна. Алжирай буһалгаашад 40 хүнөө алуулаа. Франциин сэрэгүүдэй хоролто гээлтэ тух[...] мэдээсэгдээгүй.

Франциин засагаархид Алжир[...] патриодуудые бүри ехээр мүрдэж[...] эхилбэ. Константиндахи депар[...]ментын сэрэгэй трибунал наци[...]нально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн[...] хабаадаһан 11 хүниие үлгэжэ а[...]ха тухай шиидхэбэри үсэгэлдэр га[...]гаа.

Франциин республикын соведтэ

ПАРИЖ, ноябриин 15. (ТАСС). Алжир тушаа асуудалые шиидхэхын тулада Гайярай правительствода бүрин эрхэ олгохо тухай хуулиин проектые республикын сове[...] диилэнхи олонхидой дэмжэлгэ[...] һайшаагаа.

Сири Турци хоёрой хилэ дээрэ болоһон ушар

ДАМАСК, ноябриин 15. (ТАСС). Ушар ёһо мэдэхэ сэрэгэй тушаалтанһаа абтаһан мэдээнэй ёһоор, Сириин газар дээрэ Камышла шадархи Саиди, Хамиддия гэжэ нютагта Турциин минэ олдоо. Энэ миные Сириин солдадуудай зайлуулха үедэ[...] Турциин газар дээрэ байгшад пул[...]медуудаар, винтовконуудаар бу[...]даа.

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00585. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5727.